

Hedmark Politidistrikt
Postboks 402,
2418 Elverum

Oslo, 6. november 2014

Anmeldelse av ulovlig forsøpling av sandtak i Elverum kommune

Miljøstiftelsen Bellona anmelder med dette et tilfelle av ulovlig forsøpling på Starmoen i Elverum kommune, hvor aktøren som er ansvarlig for forsøplingen foreløpig er ukjent. Et viktig mål med politiets etterforskning vil derfor være å bringe på det rene hvem som har stått for denne handlingen. Forsøplingen som har funnet sted innebærer blant annet overtredelse av Forurensningsloven av 13.03.1981 § 7 første ledd, jf § 78 første ledd bokstav a og, § 79 første ledd bokstav a.

1. Bakgrunn for anmeldelsen

Bakgrunn for anmeldelsen er at Østlendingen 4. november i år meldte om ulovlig dumping av betydelige mengder rivningsavfall ved et sandtak i Elverum kommune. Av reportasjen fremgår det at det blant annet er dumpet store mengder trevirke med gjenværende spiker, isolasjonsmateriale, og søppelsekker med ukjent innhold. Her ligger avfallet til stor sjenanse for lokalbefolkningen i naturskjønne omgivelser som benyttes hyppig som turområde.

Av uttalelser fra grunneier som hevder å være ukjent med forholdet da han ble kontaktet av Østlendingen og av kommunens miljøkoordinator ved teknikk og miljø Karin Elise Nilssen som har vært på befaring på stedet er det åpenbart at det dreier seg dumping på et område uten gyldig tillatelse til deponering av avfall. Det er dessuten uklart hvor stor andel av avfallet som er å anse som farlig avfall, og som det derfor gjelder særlig strenge krav for forskriftsmessig håndtering og levering av.

Etter Bellonas vurdering er forsøplingen så alvorlig at den utløser straffeansvar etter forurensningsloven og underliggende forskrifter.

Nye villfyllinger av denne typen er dessverre uønskede hendelser som fortsatt oppstår, selv om de er langt mindre vanlig i dag enn for en del år tilbake. I det siste har vi imidlertid sett en rekke sammenlignbare saker i løpet av kort tid som gjør det rimelig å spørre hvorvidt man i Norge er inne i en negativ trend hvor respekten for gjeldende regelverk for håndtering av avfall er i forvitring. Bellona anmeldte i sommer blant annet Trondos en tilsvarende villfylling i Meråker kommune. I etterkant er vi også varslet om en rekke tilsvarende saker andre steder i landet, blant annet i Andebu kommune hvor Bellonas befaring har avdekket svært omfattende forsøpling.

3. Straffbarhetsvilkår

Forurensningsloven § 78 setter straff for den som forsettlig eller uaktsomt: a) har, gjør eller setter i verk noe som kan forurense i strid med denne lov eller forskrifter i medhold av denne loven, (...). Dersom det foreligger skjerpene omstendigheter er strafferammen strengere, jf. § 78 annet ledd. Etter forurensningsloven § 7 første ledd, må ingen "ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11. "

§ 28 i forurensningsloven om forbud mot forsøpling sier at: «Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet.»

§ 29 om krav til anlegg for behandling av avfall presiserer at: «Den som driver opplagsplass eller anlegg for behandling av avfall som kan medføre forurensning eller virke skjemmende, må ha tillatelse etter reglene i kap. 3.» og videre «Denne lovs § 10 gjelder tilsvarende for opplagsplass eller anlegg for behandling av avfall som trenger tillatelse etter første ledd.»

I § 79 om straffansvar for ulovlig håndtering av avfall står det: «Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder eller begge deler straffes den som forsettlig eller uaktsomt

- a) etterlater eller tømmer samlet avfall, større kasserte gjenstander eller spesialavfall slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet,»

Bellona antar at lovens objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylte.

3.1 Objektive vilkår

Deponering av avfall krever særskilt tillatelse, noe sandtaket beviselig ikke har for rivningsmassene som er deponert. Norge har i tillegg et nasjonalt forbud mot deponering av nedbrytbart avfall (§ 9-4.i Avfallsforskriften) som aktøren som har dumpet avfallet i tillegg åpenbart har forbrutt seg mot.

Forurensningsloven stiller også krav om utsortering og levering av farlig avfall som Bellona stiller spørsmålstegn ved hvorvidt gjeldende krav er etterlevd av aktøren som har dumpet avfallet.

Bellona antar på denne bakgrunn at lovens objektive vilkår for straff er oppfylt.

3.2 Subjektive vilkår

Forurensningsloven setter som vilkår for straff at overtrederen har handlet forsettlig eller uaktsomt. Loven likestiller med andre ord forsettlig og uaktsomme overtredelser. Det er således tilstrekkelig for straff at det kan påvises at den foreløpig ukjente aktøren har utvist simpel uaktsomhet med hensyn til krav om lovlig tillatelse og med hensyn til forsvarlig håndtering av avfallet.

Bellona mener at de grove og omfattende regelverksbruddene som her er begått ikke kan være utført i ren uaktsomhet.

Bellona mener på dette grunnlag at lovens subjektive vilkår er oppfylt.

4. Straffeløpfølging

Bellonas prinsipielle syn er at helse- og miljøvernlovgivningen må håndheves aktivt, og at lovbrudd som kan føre til skade på naturmiljøet og folks helse, må straffes. Aktøren som er ansvarlig for dumping av rivningsavfallet bør derfor straffes med bot i form av foretakstraff 20, jfr. straffeloven § 48a. En bot må være av en slik størrelse at den vil ha allmenn- og individualpreventiv effekt overfor næringen. Loven åpner også for fengselstraff i inntil fem år for personer som kan holdes strafferettslig ansvarlig for grov miljøkriminalitet. Dersom etterforskning skulle komme til å avdekke ulovlig deponering av farlig avfall i større mengder mener Bellona at fengselsstraff bør vurderes som straffereaksjon.

Bellona vil understreke at opplysningene som her er gitt ikke er fullstendige og at saken må etterforskes nærmere før endelige fakta kan stadfestes. Av helt avgjørende betydning er det at politiets etterforskning avdekker hvilken aktør som er ansvarlig for den ulovlige forsøplingen av

sandtaket på Starmoen. Selv om det er vanskelig å spore avfallet av denne typen tilbake til kilden hvor det har oppstått inneholder bildematerialet som er publisert på Østlendingens nettsider enkeltobjekter som synes å være såpass særegne at en tilbakesporing burde kunne la seg gjøre. Fuglebadet som er avbildet er blant annet en lett gjenkjennelig og relativt sjelden utsmykning som det er grunn til å tro vil være mulig å knytte til sitt opprinnelsessted. Erfaringsvis er dette avfall som har oppstått i nærområdet i forbindelse med svært nylige rivingsprosjekter, og ved å avstemme avfallet som er dumpet mot rivningsarbeidet som har vært utført i forbindelse med kjente prosjekter i nærområdet den siste tiden burde det være mulig å finne en match.

5. Begjæring av påtale

Forurensningsloven § 78 er undergitt offentlig påtale. I § 78 tredje ledd finnes det likevel en regel om at offentlig påtale i saker der overtredelser bare har ført til ubetydelig forurensning, eller ubetydelig fare for forurensning, kan skje etter begjæring fra forurensningsmyndigheten. Bellona antar at bestemmelsen ikke får anvendelse i denne saken da omfanget av den ulovlige forsøplingen som det her er snakk om, og faren for forurensning fra mulig farlig avfall må kunne sies å være betydelig. Etterforskning og eventuell straffeforfølgning kan dermed igangsettes uavhengig av forurensningsmyndighetens begjæring.

Med hilsen

Karl Kristensen

Fagrådgiver Bellona